

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל חברה ונוער

140
תשרי תשע"ז
ספטמבר 2016

"מדינת ישראל"
תהא פתוחה
לעלייה יהודית
ולקיבוץ גלויות"
(מתוך: מגילת העצמאות)

על סדר היום

"מדינת ישראל תהא פתוחה לעלייה יהודית ולקיבוץ גלויות"

במגילת העצמאות נכתב: "מדינת ישראל תהיה פתוחה לעלייה יהודית ולקיבוץ גלויות". עולים רבים הגיעו לישראל להגשמת החזון הציוני והתקבצו בה מגלויות מזרח ומערב. גלי העליות יצרו בישראל חברה רב-תרבותית, בעלת מגוון תרבויות ומסורות שמעשירים אותה, אך גם מעמידים בפניה אתגרים של קליטה ושל השתלבות.

מה חווים העולים בהגיעם ארצה? כיצד נקלטים בארץ חדשה וכיצד מתמודדים עם תחושת הזרות? מדוע חשובה העלייה ובמה תורמים העולים למדינת ישראל? מה משמעות החיים בחברה מגוונת עבור הקולטים ועבור הנקלטים, ואיזה אקלים מקדם עלייה וקליטה מיטבית?

בגיליון שלפניכם חמש פעילויות, שמטרתן היכרות עם תחושות העולה והבנה שלהן, בירור עמדות אישי ביחס לעולים ולעלייה, הקשבה לקולם של העולים ולסיפורם האישי, דיון באתגרי הקליטה בחברה הישראלית.

בשנת הלימודים תשע"ז, יצוין במוסדות החינוך שבוע העליות – "עליות זה להיות" – בין התאריכים 6 – 11 נובמבר, ה'י' חשוון.

מטרות

- להכיר ולהבין את חוויית העולה ואת קשייו בארץ הקולטת.
- לדון בחשיבות העלייה כערך וכמשימה לאומית ובתרומתם של העולים למדינה ולחברה.
- לסייע בקליטת עולים בפתיחות ובסובלנות לתרבותם ולמסורותיהם.

למנחה: להלן חמש הצעות לפעילות. אפשר לקיים את כל הפעילויות או לבחור להתמקד בכמה מתוכן על-פי שיקול דעת המנחה.

פעילות א': להיות זר בכיתה

פעילות ב': בירור עמדות – עלייה ועולים

פעילות ג': קולם של העולים

פעילות ד': עלייה בתוכנו

פעילות ה': עיתון לשבוע העלייה

פעילות א': להיות זר בכיתה

למנחה: מטרת המשחק היא לדמות את חוויית העולים הנקלטים כקבוצת מיעוט בחברה. לאחר המשחק, נציג את נושא הפעילות ונדון עם המשתתפים בחוויית הזרות של העולים ובתגובות המגוונות שעלו מקבוצת הרוב, שהיא הקבוצה הקולטת.

(ההפעלה מבוססת על הפעלות מתוך: רוזנר מרדכי [1990], **עלייה וטוב בה**, ירושלים: משרד החינוך והתרבות והמלי"ץ)

מהלך הפעילות

במליאה

שלושה-ארבעה משתתפים יצאו מהחדר.

הערה למנחה: אפשר להוציא משתתף אחד כדי להבהיר את תחושת הזרות של יחיד או להוציא כמה משתתפים ולהבהיר את תחושת הזרות של קבוצת מיעוט.

הקבוצה שבחדר תתבקש לבחור בפריט לבוש מיוחד שיהיה משותף לכולם (כובע, סרט, קיפול מיוחד בשרוול וכו'), לסגל לעצמה מאפייני שפה מסוימים יוצאי דופן (לדוגמה: הגיית ס' במקום ש', הוספת הברה כלשהי לאחר משפט, דיבור בשירה או בפנטומימה וכל דבר שעולה על דעת המשתתפים) ולקבוע כללי התנהגות מיוחדים (כגון: קידה לפני דיבור, קימה לאחר כמה משפטים) ועוד.

במקביל, המשתתפים שהוצאו מהחדר יתבקשו אף הם לסגל לעצמם שפה משלהם בהתאם לכללים הנ"ל (רצוי שהמנחה יציע דוגמות שונות לכל אחת מהקבוצות כדי שיווצרו שתי

שפות שונות – שפת הקבוצה שבחדר ושפת הקבוצה שמחוץ לחדר). אם יצא מהחדר משתתף בודד, אין צורך שיפתח שפה לעצמו.

המנחה יבחר בנושא כלשהו ויקיים דיון בו במליאה במשך 2-3 דקות, כאשר הוא והקבוצה שנשארה בחדר משתמשים ב"שפה" שבחרו. המשתתפים (קבוצת המיעוט) שחזרו לחדר ישתתפו בדיון בשימוש ב"שפה" שבחרו.

שאלות לדיון

1. כיצד חשתם כששמעתם את שפתם הזרה של האחרים (קבוצת הרוב או קבוצת המיעוט)?
2. האם השתמשתם בדיון בשפה החדשה או שהעדפתם להשתמש בשפה המוכרת לכם ולחבריכם? נמקו.
3. חשבו על הדיון. מה גרם לכם להרגיש נוח בדיון ומה גרם לכם אי-נוחות?
4. האם חוויתם פעם חוויה דומה? פרטו.
5. חשבו על מצבים שבהם חשתם זרים. מה גרם אז לתחושה זו? מה היה מסייע לכם להפחית את תחושת הזרות?

שאלות לסיכום הדיון

- השבוע אנו מציינים את שבוע העלייה. מה משחק זה יכול ללמד אותנו על חווית העולה הנקלט בחברה חדשה בארץ הקולטת?
- מה דעתכם על קבוצות עולים שמבקשות לשמר את ייחודן התרבותי בתוך חברת הרוב? (כגון: דיבור בשפת ארץ המוצא, שמירה על חגים ועל מסורות שהיו נהוגים בארצות המוצא.)
- האם החברה הישראלית צריכה לעודד שימור תרבויות או היטמעות בחברה הקולטת?
- מה הרווחים ומה המחירים לחברה הישראלית בכל אפשרות?
- לדעתכם, מהי ההתנהלות הרצויה, מצד קולטים ונקלטים, לבניית חברה משותפת?

פעילות ב': בירור עמדות – עלייה ועולים

למנחה: מטרת הפעילות היא לברר את עמדות הקבוצה כלפי העלייה, העולים והשתלבותם בחברה הישראלית. מומלץ לקיים פעילות זו לפני אחת הפעילויות שבגיליון זה, ולאחריה לשוב ולבדוק האם חל שינוי בעמדות הקבוצה ביחס לעליה בעקבות החשיפה לנושא.

מהלך הפעילות

כל משתתף יקבל דף היגדים.

במקביל, המנחה יפזר 10 צמדים של היגדים בחדר, כל משתתף יבחר באחד משני ההיגדים שבכל צמד, ויסמן אותו במדבקה.

לאחר שכל המשתתפים סיימו לקרוא ולסמן את ההיגדים, המנחה יציג את ההיגדים שנבחרו ואת התמונה הכיתתית שהתקבלה ויציג את השאלות הבאות:

- איך הרגשתם בעת מילוי השאלון, במה התלבטתם?
- מה דעתכם על התמונה הכיתתית שהתקבלה?
- מה עולה ממנה לגבי היחס כלפי העולים והעלייה?

היגדים

קליטת עלייה היא משימה חשובה ביותר של מדינת ישראל	.1
או למדינת ישראל יש משימות חשובות יותר היום	
עולים חדשים צריכים לקבל סיוע כלכלי משמעותי מהמדינה	.2
או הוצאות הקליטה צריכות להיות על חשבוננו של העולה	
עולים מארצות מצוקה צריכים לקבל יותר סיוע מהמדינה	.3
או כל העולים צריכים לקבל סיוע ברמה שווה	
העולים החדשים משפיעים לטובה על תרבות ישראל	.4
או העולים החדשים עלולים להשפיע באופן לא חיובי על תרבות ישראל	
עולים חדשים צריכים לאמץ את התרבות הישראלית	.5
או חשוב שעולים חדשים ישמרו את תרבות המוצא שלהם	
עולים חדשים צריכים להשתלב מיד בכיתות רגילות	.6
או עולים חדשים צריכים ללמוד בכיתות נפרדות	
עלייה לישראל דומה לכל הגירה מארץ לארץ	.7
או עלייה לישראל היא תופעה ייחודית	
יש הבדל בין עולים יהודים לבין מהגרים לא-יהודים	.8
או אין הבדל בין עולים יהודים לבין מהגרים אחרים	
חשוב שכל היהודים בעולם יעלו לישראל	.9
או יהודים יכולים לגור בכל מקום בעולם	

פעילות ג': קולם של העולים

למנחה: מטרת הפעילות היא להציג את קולם של העולים ואת נקודת ראותם ביחס לסיפור העלייה ולתהליך הקליטה ולדון בתרומת החברה הקולטת לתהליך זה.

מהלך הפעילות

שלב א' – קבוצתי

המשתתפים יתחלקו לקבוצות של ארבעה חברים. כל קבוצה תקבל כרטיס משימה קבוצתית וכל משתתף יקבל כרטיס דמות של עולה חדש (נספח). אם יש עולה חדש בכיתה, אפשר לבקש ממנו שיספר את סיפורו האישי באחת הקבוצות. כל משתתף יקרא את הסיפור שקיבל בכרטיס ויספר את סיפור הדמות לחברי הקבוצה במילותיו, בגוף ראשון.

כרטיס משימה קבוצתית

- מה הייתה החוויה המרכזית של העולים שאת סיפורם שמענו?
- איך הרגשתם כשנכנסתם לנעלי הדמות וסיפרתם את סיפורתם?
- לפי עדויות העולים, מה מאפיין תהליך של קליטה טובה?
- באילו קשיים נתקלו העולים?
- מה בסיפורו של העולה, הקשור לחייו או לרקע התרבותי שלו, הרשים אותך וראוי בעיניך לאמץ לחברה הישראלית?

סיכום במליאה

דיווח הקבוצות.

שתפו בהרגשתכם בדיון בקבוצה, אילו מחשבות בדבר חוויות הקליטה של העולים עלו בכם במהלך הדיון?

מבחר שאלות לדיון במליאה

1. מה הביא את משפחות העולים לישראל?
2. מה הרשים אתכם בחיים שהיו לעולים בארצות מוצאם? בעיניכם, מהי תרומתם לחברה הישראלית?
3. האם יש דברים שהעולים ויתרו עליהם בהגעתם לישראל?
4. לו היו עולים אלו מגיעים לכיתתכם, כיצד הייתם יכולים לסייע להם להשתלב?

5. ב-1948, נכתב במגילת העצמאות: "מדינת ישראל תהא פתוחה לעלייה יהודית ולקיבוץ גלויות".

ב-1967, אמר מנחם בגין: "יהודים, ולפני הכול ציונים, היום העלייה ציונה, שיבת ציון המונית, היא בבחינת פיקוח נפש לאומי... כדי לאפשר עלייה המונית צריך לדאוג לקליטה המונית" (מתוך נאומו של בגין מול מועצת תנועת החירות: <http://db.begincenter.org.il/he-il/selected-quotes.htm?cid=2516>)

האם הדברים רלוונטיים גם לימינו? האם קליטת עלייה היום היא משימה ציונית? האם גם היום הבאת עולים לישראל וקליטתם בה היא פיקוח נפש לאומי? נמקו.

למנחה: חשוב לגעת במגוון דגשים, כגון: זכותו של כל יהודי לעלות למדינה לפי חוק השבות, אחריותה של המדינה כלפי יהודי התפוצות (אחריות לאומית, ביטחונית, סל קליטה, שמירה על המשכיות היהדות), שמירה על רוב יהודי במדינה, חיזוק המדינה וכו'.

נספח: כרטיסי דמות – סיפורי עלייה

מתוך: סיפור עלייה, סיפורם של תלמידים עולים, מדינת ישראל, משרד החינוך, המינהל הפדגוגי, אגף קליטת תלמידים עולים, תשע"ד:

<http://meyda.education.gov.il/files/olim/AliyaStories.pdf>

כרטיס דמות: סיפורה של ברברה, בת 15, עולה מצרפת

למדתי בצרפת בבית הספר "סינטג' ירשג" ביה"ס של גויים והוא נחשב לביה"ס טוב ולמדתי עד כיתה ח' ואז עליתי לארץ. בכיתה היו 30 תלמידים וכולם התלבשו איך שבא להם... אפשר היה ללבוש ג'ינסים וחולצה שהיא לא יותר מדי קצרה. לארוחת הצהרים בביה"ס משלמים מראש. הארוחות הם מ-12:00-14:00 יש חדר אוכל גדול מביאים ארוחות טובים. יש מזנון שיש בו סלט, ארוחה חמה עם בשר, ירקות ואחר-כך קינוח. את הבשר לא אכלתי כי לא היה כשר... היו ימים מיוחדים שמביאים אוכל אחר היום "יום מקסיקני" ואז כל מה שאוכלים קשור לאוכל מקסיקני. היום "יום מקדונלדס" כלומר, כל פעם היו מביאים אוכל אחר. הלימודים התחילו מהשעה 8:00 בבוקר עד 17:00 אחר הצהריים ומי שעושה טעויות במבחן או מפריע היה מגיע לבית הספר כל יום שלישי בין השעות 8:00 עד 15:00 ומכין שעורים וחוזר על החומר. ומי שמפריע באמצע השיעור ומדבר ללא רשות נשאר ביום שלישי לשעה

אחת, לאחר שלוש פעמים מזמינים את ההורים שלו ואותו לשיחה עם מנהל. בהפסקה אסור "פלפונים" מותר לשבת ולדבר בין החברות, בצלצול כל המורות היו ניגשות לתלמידים שלהם ולוקחים אותם יחד איתם לכיתה. היו טיולים שנתיים של שלושה ימים. בכיתה ט' היו לוקחים את כל השכבה ללונדון, לברצלונה, אחי שלי טס כשהיה בכיתה י' אני טסתי לשלוש ימים ועשינו ספורט, קריוקי אופניים בתוך צרפת מחוץ לפריז במסגרת טיול השנתי...

בצרפת הבגרות לא כמו פה, יותר רציניים, לומדים שבוע לפני הבגרות ואז באותו יום עושים את שתי בגריות שנקבעו לנו מראש. אין בוחן מבחון כמו שבישראל מביאים אלא אנשים שעובדים במשרד החינוך, אין מצב שמעתיקים, אין דבר כזה. אין מגינים בצרפת, בגלל זה הבגרות של ישראל לא מקבלים אותו בצרפת, הבגרות של צרפת מקבלים בישראל וגם בכול המדינות. הבגרות של הארץ היא המבחן הרגיל של צרפת.

המורים נותנים המון שעורי בית, בארץ כמו "גן עדן" בהשוואה לצרפת. היו בודקים את שעורי הבית ואם לא עושים היו מתקשרים להורים, ככה לומדים טוב ומצליחים בחיים... הציונים היו מ-0-20 למדנו צרפתית, מתמטיקה, מדעים, פיזיקה, אנגלית, גיאוגרפיה ואלקטרוניקה. השיעור במתמטיקה זה לא כמו בישראל שנותנים לך שאלות ולפתורים אלא נותנים לך להשוות ולהוכיח מה זה מלבן וריבוע, בקיצור... שיעורים ממש... היה יותר קשה "בהכל".

היו לנו חוגים ופעילויות שונים. למשל כל יום שני בצהריים היה לנו חוג לבנות אקרובטיקה, הצגות, ביקור במוזיאונים, קולנוע, קונצרטים תיאטרון, נוסעים לפארק, ובשביל שעורי ספורט כל חודש היה נושא מסוים שעבדנו עליו כמו בחודש ינואר ריצה, בפברואר פינג-פונג במרץ טניס וכו'. היינו יוצאים גם לבריכה. היה כבוד ויחס ראוי למורים, כשהמורה נכנסת לכיתה אנחנו עומדים כשהמורים אומרים "אתם יכולים לשבת ותוציאו את המחברות והציוד שלכם" ואז אנחנו יושבים ומתחילים את השיעור. מי שרוצה לדבר מרים את היד והמורה נותנת רשות לדבר.

בישראל הייתי בשוק בהתחלה ואחר-כך היה מגניב, היה טוב, יש חופש. למורים היינו פונים גברתי או אדוני ואז שם המשפחה. היו עונשים במיוחד אם מקללים את המורים או כששוכחים להכין שעורי בית. כשהמורה המחליף מגיע היה מותר לנו לשבת ולהכין את שעורי הבית. לא היה אלימות בבית הספר ואם היה, מטפלים בזה באותו רגע עם ההורים. בארץ הדבר הראשון שאני ראיתי הוא הבלגן בכיתה, אמרו לי ברברה וזה וצעקו, אמרו לי בואי אלינו, את רוצה לשבת אתנו וכו'. כשהמורה הגיע עם מיקרופון הפתיע אותי, ההתנהגות של התלמידים והכיתה שלא הייתה מסודרת הפתיעו אותי ממש... הייתה לי הסתגלות טובה, מצאתי חברות מהר, אני חזקה במתמטיקה ובצרפתית. אני מעדיפה את האוכל של צרפת אבל אני מאוד אוהבת את החיים בארץ. " אין כמו הארץ."

כרטיס דמות: סיפורו של מנדה בן 14, עלה מאתיופיה

נולדתי בכפר אלפה. חייתי בכפר עד גיל 12, לא למדתי בבית ספר, הייתי רועה צאן. היו לי 50 פרות והרבה עיזים. הייתי רועה את כל הצאן לבד בלי עזרה של אף אחד. הייתי קם בשעה שבע בבוקר כל יום והולך לצאן ולוקח אותם לשדות, לא פחדתי. הייתי לוקח אינג'רה בתיק והייתי נח ואוכל. בשעה שבע בערב הייתי חוזר הביתה ומכניס את הפרות לרפת. יום אחד ברחתי לי פרה ורצה לגשר הגיעה לגשר ונפלה מהגשר ומתה. אני רצתי מהר לספר לאבא שלי. הבית שלי היה רחוק כשהגעתי סיפרתי לאבא על הפרה שנפלה מהגשר, אבא כעס עלי מאוד שלא שמרתי טוב על הפרות. כששמעו את הסיפור המשפחה שלי, אבא קרא לכולם כ-20 איש מהמשפחה כדי לעזור לנו להרים אותה. לקחתי את כולם לגשר וכשהגיעו ראינו שהפרה מתה. הרמנו את הפרה כ-10 איש עד הבית שלי. המשפחה שלי ואבא הפשיטו לפרה את העור ומכרנו אותו בשוק. את הפרה זרקנו לאכילה לחיות.

מאלפא עברנו לגור בגונדר... למדתי בכיתה א' בבית ספר נקוצ'. למדתי עברית אמהרית ויהדות. היה לי קשה מאוד בלימודים משום שאף פעם לא למדתי. ההורים שלי לא עבדו, הם היו בבית במשך היום. יום אחד כשהתפללנו בבית הכנסת הגיע משהו לבית הכנסת והודיע לנו שאנחנו עולים לארץ ישראל. מגונדר נסענו לאדיס אבבה במשך יומיים. ישנו בדרך בבית מלון, הגענו לאדיס אבבה ושהינו שם יומיים. ובערב עלינו למטוס לארץ ישראל. הכל היה בשקט, כדי שאף אחד לא ישמע ולא ידע שעלינו לישראל... שהגענו לארץ ישראל, לקחו אותנו למרכז קליטה בית אלפא. אחרי חודש במרכז קליטה, התחלתי ללמוד בישיבה התיכונית. כשהתחלתי ללמוד היה לי קשה, אבל לאט, לאט אני מתקדם ולומד לדבר בעברית ולכתוב. אחרי שהייתי חצי שנה בישיבה, אני יודע הרבה דברים.

כרטיס דמות: סיפורה של יוליה בת 18, מהעיר קוחובקה באוקראינה

נולדתי בעיר קוחובקה באוקראינה. עליתי עם אמי בגיל 15 ועוד אח שעלה בגיל 13. הגענו לירושלים עם בעלה של אמא שהוא יהודי. משפחתי היחידה בארץ היא האבא של הבעל של אמא, שגר בתל אביב. הגעתי לארץ בנובמבר 2009 ולמדתי באולפן, הידע שלי בעברית היו המילים שלום ולילה טוב. אני זוכרת את המורים באולפן. היו שם 20 ילדים היו גם בני 13 וגם בנות דתיות מאמריקה ומדרום אפריקה. היינו חבורה, רביעייה שהיו חברים טובים מאוד. היו שם מסיבות וכל חג עשו משהו מיוחד שארגנה העובדת הסוציאלית, אהבתי ללמוד שם למרות הקושי בהתחלה ללמוד את השפה.

בסוף 2010 נכנסתי לכיתה י"א, כמעט ללא שפה, אך עם מוטיבציה גבוהה. באוקראינה למדתי עד כיתה ט' בבית"ס כללי. הלימודים משעה 8:00-15:00... בסוף כיתה ט' עברתי למכללה ולמדתי חינוך מקצועי-חשמלאות. שם הגענו עם תלבושת אחידה, היה כבוד לסמכות. בכיתה היינו 35 בנים ו 5 בנות, בהפסקה הכיתות היו נעולות. הייתי בראש מועצת תלמידים. למדנו גם כלכלה, ביולוגיה, ספרות, מתמטיקה ואוקראינית. עדיין אני בקשר עם חברים מבית הספר. אהבתי את בית"ס בגלל החברים ובגלל כמה מורים. בבית"ס לא היו מחשבים, היו המון שעורי בית. חוזרים מבית"ס עושים שעורים ואז יוצאים להיפגש עם חברים. בבית"ס היו הצגות בסילבסטר ומסיבה/נשף בסתיו...הייתה אלימות בין התלמידים, פתרונות באלימות זה נורמה. בנות היו מתקוטטות פיזית. בחופשות לא נסענו היינו משחקים עם חברים, לעיתים רחוקות נסענו לים במרחק שלוש שעות נסיעה, המים היו חמים, או לים השחור שהמים בו קפואים עם מדוזות. אני חושבת שבכל זאת הייתה לי ילדות מאושרת בגלל שלא היה מחשב. בבית הספר לא הרגשתי שנאת יהודים. בבית חגגנו את ראש השנה, חנוכה ופסח.

בארץ בהתחלה זה היה כמו FAIRY TAIL הרעיפו עלינו אהבה וגם ירושלים ותל-אביב היו כל כך יפות ואנשים היו טובים אלינו. באוקראינה מזג האוויר עצוב ואנשים כועסים. ביקרתי פעמיים באוקראינה בשנתיים האחרונות, אני נמצאת שם אצל סבתא שלי ואבא שלי. אני לא מתגעגעת לאוקראינה כמו לבית, ישראל היא הבית שלי, אבל יש לי געגוע לחברים ולמשפחה. אני בקשר עם החברים דרך האינטרנט. כשהגעתי לכיתה י"א בישראל בתיכון, היו בכיתה 8 תלמידים מבריה"מ לשעבר... בכיתה י"א לא היינו חברים, אבל ב-"ב הפכנו לחברים. לא היה לי קשר עם ישראלים בכיתה י"א ובכיתה י"ב... המורים בישראל מצוינים. היה לי רצון ללמוד עברית, דיברתי, כתבתי. לפעמים יצאתי לחצר בהפסקה, לפעמים היו ניגשים אלי אבל בדרך כלל הייתי לבד. פחדתי ליצור קשר בגלל העברית. הייתי רוצה קבוצת חברים. כשהזמינו אותי ישבתי איתם. הטיול השנתי באמצע י"ב גרם לשינוי חברתי. היו בטיול הרבה רגעים מיוחדים...בטיול הכרתי הרבה ילדים חדשים, שוחחתי איתם וכולם עזרו אחד לשני. הבנים עזרו, נתנו יד, עזרו עם התיקים. חברה שלי דאגה לי שאשתה מים כמו אמא שלי...הטראומה שלי מהעלייה לארץ היא שאין לי חברים טובים. אני לא הולכת לצבא, כי לא גייסו אותי. אני מודה שאין לי כוח להתאמץ בשביל קשר, אני קוראת כל יום ספר. אני ממליצה למי שעולה לחפש קשר עם הוותיקים ולא להתבודד, לא להתמקד בקשיים. רציתי להשתלב, אבל פחדתי. עד סוף התיכון לא דיברתי עברית, אחרי התיכון לא הייתה לי ברירה ודיברתי אבל עם הרבה טעויות. אני רוצה ללמוד עבודה סוציאלית ולעבוד עם ילדים קטנים.

כרטיס דמות: סיפורה של מאיה בת 11, עלתה מארצות הברית, פלורידה

באתי מארה"ב, פלורידה, נולדתי במיאמי. ההורים שלי נולדו בנגב בדימונה. יש לי שני אחים קטנים, גם הם נולדו בארה"ב בפלורידה. אני היחידה מהם שיודעת לדבר עברית. אמא ואבא מדברים ביניהם עברית וגם איתי הם מדברים עברית. כשהלכתי לבית ספר שלי בפלורידה, היו לי המון חברות ואז ביום האחרון של בית ספר, כשאמרתי שאני עוזבת לישראל כולם היו עצובים והחברה הכי טובה שלי אמרה לי שגם היא רוצה לבוא לישראל. בבית הספר שלי לימדו אותנו עברית, שעה אחת בשיעור תורה ושעה נוספת בשיעור שפה. אמא שלי אמרה לי שיהיה לי קצת קשה בשנה הראשונה. באמריקה לא לימדו אותנו מילים גדולות, כמו שמדברים בבית-ספר, לימדו אותנו מילים שמדברים בבית. למשל לא הבנתי מה זה "סיפור עממי". היו מספרים את זה, אבל לא אומרים את המילה. היו שתי כיתות בעברית: כיתה טובה (ברמה גבוהה) ופחות טובה. אני הייתי בכיתה הטובה, כי למדתי לדבר מאמא ואבא שלי שדיברו ביניהם עברית... באמריקה הימים בבית-הספר היו ארוכים יותר. היינו מסיימים ב- 15:15 כל יום. ופה מסיימים ב- 14:45 כשיש לנו אולפן. אבל למדו פחות ימים. לא למדו ביום ראשון. אחרי בית ספר היה לי חוג קארטה וחוג גיטרה ולפני שהלכתי לחוגים שלי עשיתי שיעורים וראיתי טלוויזיה. בגלל ששמרנו שבת, לא יצאנו לטייל בשבת וביום ראשון עשינו משהו כייף משפחתי... אני מתגעגעת בעיקר לחברות שלי... יום הראשון שלי בבית הספר בארץ, הייתי מאוד לחוצה. מה אם לא יאהבו אותי? אם יקראו לי בשמות? ואני ביישנית, אני לא מדברת עם ילדים כשאני חדשה. המורה ביקשה שאציג את עצמי מול הכיתה, באתי, כי אני לא רוצה להתחצף. אז אמרתי את השם שלי, אבל אף אחד לא שמע אותי כי הקול שלי היה חלש. המורה שאלה: מאיפה באת? ואת מדברת עברית? וסיפרתי מאיפה אני יודעת עברית. ואז הציגו את שאר התלמידים החדשים שהיו בכיתה. ביום השני עדיין הייתי ביישנית ולא דיברתי, ביום השלישי התחלתי להגיד, שלום. זה השתפר מיום ליום ואז אחר-כך כשעבר חודש, העבירו אותי מקום לשבת ליד ילדה אחרת שדיברה איתי קצת... ואז יעל שאלה אם אני רוצה להיות חברה שלה ואז אמרתי כן, בטח שכן, כי אני ביישנית. עכשיו יש לי חברות. ויש לי גם חברות מכיתה ד', כי אנחנו יחד בקבוצה של העולים. ובכיתה דוברי אנגלית הכי קל לי כי זו השפה שאני מדברת כבר עשר שנים. ביום ההולדת הראשון שלי בישראל הייתה דילמה. כי הזמנתי את הבנות שאני מכירה יותר ואת האחרים לא. לא ידעתי שזה אסור. ואז אחת הבנות כעסה ואמרה שאסור להזמין חלק מהבנות ושה לא יפה. והיא אמרה ככה יהיה גם ביום הולדת שלי! אבל הקטע הזה עבר. אמרתי סליחה ושאני לא רוצה לריב והיא סלחה לי ועכשיו אנחנו חברות טובות. מבחינת הלימודים אני בסדר, קצת קשה לי שפה ולשון. קודם אני צריכה לקרוא בראש בשקט ורק אחר-כך בקול רם. ואז חושבים לפעמים שאני לא באמת קוראת. המחנכת שלי, אורנה, כשאני לא מבינה אני ניגשת

אליה והיא עוזרת לי. אני חושבת שהדבר הכי משמח שהיה לי כשקיבלתי 100 במבחן במתמטיקה והכי חשוב שהגעתי לישראל – כי כל המשפחה שלי (כמעט) פה.

פעילות ד': עלייה בתוכנו (מותאמת לכיתה מרובת תלמידים עולים)

מהלך הפעילות

העולים החדשים בכיתה יכינו מצגת המספרת את סיפור עלייתם ארצה. במצגת יהיו כעשרה שקפים, שיכללו: פרטים על ארץ המוצא, פרטים מרכזיים על חייהם שם, מאפיינים תרבותיים וחברתיים המייחדים את ארץ המוצא, הסיבות להגעתם ארצה, התהליך שעברו כדי להגיע לארץ, דברים שאהבו בארץ המוצא, דברים שאוהבים בישראל, דברים שחסרים להם כאן, נקודות חוזק שיש להם ושבעזרתן יוכלו לסייע לשאר חברי הקבוצה ובקשה מהקבוצה.

שלב א' – במליאה

המשתתפים העולים יציגו את המצגת שלהם.

שאלות לדיון

1. מה התחדש לכם בפעילות זו?
2. מה משמח ומחזק עולה חדש? מה מקשה עליו?
3. מה הרשים אותך בסיפורם של העולים?
4. במה שונה חברה שיש בה עולים מחברה שאין בה עולים? כיצד הגיוון משפיע על הקבוצה שלנו? ציינו השפעות המחזקות את הקבוצה וציינו אתגרים שיש להתמודד אתם.
5. מהן הציפיות של העולים? מהן הציפיות של החברה הקולטת? האם אפשר לגשר בין הציפיות? פרטו.
6. איזה אקלים בכיתה מקדם קליטת עלייה? מהי אחריותם של הקולטים ושל הנקלטים לתהליך הקליטה?

פעילות ה': עיתון לשבוע העלייה

לציון שבוע העלייה, אפשר ליזום הפקת עיתון שמוקדש לנושא. לקראת הפקת העיתון, המשתתפים יגדירו את הנושאים שהם מעוניינים לחקור ולסקר, כגון: חדשות – נתונים על עלייה בקהילה; מדור ספרותי – סיפורי עלייה וקליטה של עולים חדשים בקרבנו; מדור המעשים הטובים – עולים ותיקים קולטים עולים חדשים; מדור כלכלי – התפתחות כלכלית באזור כתוצאה מהעלייה; מדור תרבות – מנהגים ותרבות של הקבוצות העולות; מדור מדיני – מדיניות הרשות בקליטת העולים; מדור דרושים – פרסום צרכי העולים בקהילה; מדור ביקורתי – קשיים בקליטתם של העולים.

בשבוע העלייה, המשתתפים יציגו את העיתון בצורה יצירתית ויפיצו אותו באתר בית הספר, באתר הרשות המקומית, במרכזי הקליטה ועוד.

סיכום הפעילות לשבוע העלייה

אפשר לקיים מפגש מסכם, שבו המשתתפים יתייחסו לסוגיות שונות הקשורות בקליטת עלייה.

שאלות לדין

1. מה מאפיין את העולים בקהילה שלנו (ארצות מוצא, גילאים, עיסוק וכו')?
 2. מה מאפיין את קליטתם בקהילה? מהן נקודות ההצלחה? היכן תחומי הקושי?
 3. האם הפעילות חידשה לך דבר מה?
 4. מה חשבת על העולים בקהילה לפני הפעילות? מה השתנה בעקבותיה?
 5. מה תרמה לכם הפעילות בשבוע העלייה?
 6. האם חשוב לערוך פעילות כגון זו? האם חשוב שישראלים ותיקים יכירו את העולים בקהילה? מדוע?
 7. לדעתך, על מי מוטלת האחריות לקליטת העולים? (מדינה, מוסדות, פרט בודד וכו')
 8. האם יש משהו שביכולתנו לעשות, כקבוצה וכיחידים, כדי להיטיב את קליטת העולים בקהילה? אם כן, מה? (אפשר להרחיב בנקודה זו וליזום פרויקט לביצוע בנושא קליטת עלייה בקהילה.)
 9. משרד החינוך החליט לציין השבוע את שבוע העולים. מה דעתך על החלטה זו?
 10. על מדינת ישראל מוטלות משימות רבות – חברתיות, כלכליות וביטחוניות. היכן היית ממקם את נושא קליטת העלייה בסדר העדיפויות ומדוע?
- לסיכום הפעילות, מומלץ לקרוא מדבריו של נתן שרנסקי, יו"ר הסוכנות – ראו במדור "זרקור על".

אנחנו הבית של כל יהודי בעולם, אנחנו המקלט, אנחנו גם האחריות.
(יצחק רבין בנאומו בקונגרס הציוני בירושלים,
3 בפברואר 1992)

זרקור על: עולים ועלייה בשנת 2015

בשנת 2015 נרשם שיא בעלייה ביחס ל-12 השנים הקודמות לה, עם הגעתם של מעל 30,000 עולים חדשים. מדובר בגידול של מעל 10 אחוזים ביחס לשנת 2014 – שבה הגיעו ארצה כ-27,500 עולים.

מיהו עולה

עולה הוא אדם שעלה לישראל וקיבל בה מעמד עולה ממשרד הפנים על-פי חוק השבות, התש"י (1950). חוק השבות קובע שכל יהודי זכאי לעלות לישראל וכי גם בן זוגו, ילדיו, נכדיו ובני זוגם של יהודי זכאים לעלות לישראל, למעט כמה חריגים המפורטים בחוק, ובהם אדם: הפועל נגד העם היהודי או העלול לסכן את בריאות הציבור או את ביטחון המדינה, ואדם בעל עבר פלילי העלול לסכן את שלום הציבור.

צרפת – המדינה המובילה בעלייה

בראש רשימת המדינות המובילות בעלייה בשנת 2015, ניצבת צרפת עם 7,900 עולים, לעומת 7,200 ב-2014. כמו כן, ב-2015 עלו ארצה כ-7,000 עולים חדשים מאוקראינה, גידול של כ-16 אחוזים לעומת שנת 2014, שבה עלו כ-6,000 עולים מאוקראינה.

נתוני העלייה לשנת 2015 מצביעים על גידול כולל של כ-25 אחוזים בעלייה ממדינות מזרח אירופה, כולל מחבר המדינות: 15,000 עולים לעומת 12,328 ב-2014. ממערב אירופה עלו לישראל בשנת 2015 כ-9,330, לעומת 8,889 בשנת 2014 (גידול של כ-6 אחוזים). מארצות-הברית ומקנדה הגיעו כ-3,768 עולים, לעומת 3,871 ב-2014.

עליית צעירים

ב-2015 נמשכת המגמה של עליית צעירים. כ-50 אחוזים מהעולים הם צעירים מתחת לגיל 30. בשנה החולפת עלו כ-8,200 עולים מתחת לגיל 19, גידול משמעותי של 20 אחוז, מ-2014. כן עלו 6,950 עולים בטווח הגילאים 20-29, עלייה של כ-10 אחוזים משנת 2014, שבה עלו 6,343 עולים בטווח גילאים זה. העולה הצעיר ביותר עלה בסוף ספטמבר מארצות-הברית – בן חודש וחצי. העולה המבוגר ביותר הגיע ביולי 2015 והוא בן 97.

תל-אביב – העיר המובילה בקליטת עלייה

בראש רשימת הערים הקולטות עלייה בשנת 2015, נמצאת העיר תל-אביב: 3,620 עולים. אחריה נתניה, שקלטה 3,500 עולים. אחריהן נמצאות ירושלים, שקלטה 3,030 עולים, וחיפה, שקלטה 2,250 עולים בשנה החולפת.

אחריות מדינת ישראל כמדינה קולטת עלייה

המספרים הגבוהים של העולים, בפרט ממדינות המערב, מעידים על כוח המשיכה של הרעיון הציוני. העובדה שהעולים בוחרים לבוא לישראל היא אות לכך שישראל מעניקה לחייהם משמעות שהם אינם מוצאים במקום אחר. הבחירה הזו מטילה עלינו אחריות לעשות כל מאמץ כדי לאפשר את השתלבותם המיידית בעבודה ובלמודים, כדי שיכו שורשים בארץ ויעשירו, כקודמיהם, את החברה הישראלית על גווניה. (נתן שרנסקי – יו"ר הסוכנות היהודית)

מקורות

[נתוני עלייה של 2015](#) – משרד העלייה והקליטה.

[בן-יהודה, צח \(2015\), "סוגיות בתחומי עלייה, קליטה והתפוצות", מסמך מבוא לוועדה בכנסת ה-20, מרכז מחקר ומידע – הכנסת.](#)

סיפורי העולים בפעילות ג' - "קולם של העולים" מתוך הקובץ: "סיפורי עלייה, סיפורם של תלמידים עולים", באתר [אגף קליטת תלמידים עולים](#) במשרד החינוך.

כתיבה: ד"ר שלומית לנגבוים, סימא גוטמן

עריכה: אילנה רבינוביץ, צפרית גרינברג

עריכה לשונית: אפרת חבה